

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата психологічних наук, доцента

АМПЛЕЄВОЇ Ольги Михайлівни

на дисертацію **ЖИЛІНОЇ Вікторії Володимирівни**

«Емоційно-особистісні особливості осіб, що мають різні види та рівні хімічних залежностей», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія

Дисертаційна робота Жиліної Вікторії Володимирівни присвячена актуальній та суспільно значущій проблемі сучасної психологічної науки, а саме дослідженню емоційно-особистісної сфери осіб із хімічною залежністю. Обрана тема є своєчасною як у науковому, так і в практичному вимірах, оскільки поширення залежної поведінки, зростання психологічної вразливості населення, ускладнення соціально-психологічних умов життя та потреба в ефективних формах психосоціальної допомоги зумовлюють необхідність поглибленого вивчення психологічних механізмів формування, перебігу та подолання хімічної залежності.

Актуальність дисертаційного дослідження визначається тим, що авторка зосереджує увагу не лише на самому факті залежності як формі дезадаптивної поведінки, а й на емоційних та особистісних характеристиках осіб із хімічною залежністю. Такий підхід є науково продуктивним, оскільки дозволяє розглядати відповідні характеристики не лише як чинники ризику й психологічної вразливості, а і як потенційні ресурси психологічного відновлення. Саме це надає дослідженню концептуальної глибини та відкриває перспективи розроблення індивідуалізованих програм психологічної допомоги.

Дисертаційна робота вирізняється належним рівнем наукової організації. Її структура є логічною, внутрішньо послідовною та підпорядкованою реалізації поставленої мети й завдань. Зміст розділів демонструє цілісність авторського задуму, а виклад матеріалу характеризується послідовністю, аргументованістю та науковою виваженістю. У роботі простежується прагнення авторки до системного осмислення проблеми, що дало змогу сформулювати

багатовимірне уявлення про емоційно-особистісні особливості осіб із хімічними залежностями.

Теоретична частина дисертації свідчить про високий рівень обізнаності здобувачки із сучасними підходами до пояснення залежної поведінки та її психологічних детермінант. Авторка коректно аналізує й узагальнює наукові джерела, інтегрує різні психологічні концепції, що у підсумку забезпечує належне теоретико-методологічне підґрунтя дослідження. Позитивної оцінки заслуговує прагнення дисертантки подолати спрощені пояснювальні моделі залежності та розглянути її в єдності емоційних, особистісних, поведінкових і соціально-психологічних характеристик.

Окремо слід відзначити емпіричну частину дисертаційної роботи. Дослідження проведено на достатньо репрезентативній вибірці, із застосуванням належно дібраного комплексу психодіагностичних методик, що відповідають меті й завданням роботи. Методологія емпіричного дослідження є ретельною та обґрунтованою, а отримані результати відзначаються змістовністю та науковою переконливістю. Вдалий вибір психодіагностичних інструментів дозволив авторці не лише окреслити проблемні аспекти емоційно-особистісної сфери осіб із хімічними залежностями, а й виявити їхні ресурсні можливості, що є особливо цінним для подальшої психокорекційної та реабілітаційної роботи.

Наукова новизна дисертації полягає у створенні концептуальної моделі емоційно-особистісних особливостей осіб із хімічними залежностями. Зазначена модель має теоретичне і прикладне значення, оскільки дозволяє уточнити психологічний зміст залежної поведінки через систему індивідуально своєрідних емоційно-особистісних особливостей. Суттєвим науковим результатом є також опис таких характеристик, що розширює уявлення про варіативність психологічних проявів хімічної залежності та створює підґрунтя для диференційованого підходу до психологічної допомоги.

Практичне значення дисертаційної роботи не викликає сумнівів. Результати дослідження мають прикладну цінність для сфери психологічного консультування, психокорекції, психотерапевтичного супроводу та реабілітації

осіб із хімічними залежностями. Особливої уваги заслуговує розроблений авторкою алгоритм психологічної допомоги та відповідні методичні матеріали, що можуть бути використані в діяльності практичних психологів, психотерапевтів, консультантів, фахівців соціальної сфери та працівників реабілітаційних центрів. Позитивним є й те, що дисертація орієнтована на індивідуалізацію психокорекційного впливу відповідно до виявлених емоційно-особистісних особливостей.

Заслуговує на схвалення і той факт, що проблематика дослідження виходить за межі вузького розуміння психології залежності і порушує ширші питання емоційної стабільності, особистісної вразливості та ресурсів відновлення. Це підкреслює міждисциплінарний потенціал дисертаційної роботи й розширює можливості використання її результатів у суміжних галузях психологічного знання та практики. Високий рівень апробації результатів дослідження також є важливим свідченням їх наукової достовірності та фахового визнання.

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи вважаю за доцільне висловити окремі зауваження та побажання, які мають дискусійний і рекомендаційний характер:

1. Практичний аспект дослідження виграв би від більш розгорнутого опису конкретних психокорекційних технік, форм і способів психологічної взаємодії, доцільних для осіб із різними емоційно-особистісними профілями залежності.

2. Потребує подальшого уточнення питання про те, за яких саме умов окремі емоційні характеристики можуть виконувати ресурсну функцію у процесі психологічного відновлення, а за яких, навпаки, здатні посилювати особистісну вразливість і підтримувати залежну поведінку.

3. Перспективним видається більш детальне висвітлення соціально-психологічного контексту формування та перебігу хімічної залежності, зокрема ролі сімейного середовища, найближчого соціального оточення, підтримувальних мереж і соціальної підтримки.

4. Практична цінність роботи могла б бути ще більшою за умови включення окремих рекомендацій для фахівців щодо встановлення первинного психологічного контакту з особами з різними видами та рівнями залежності, особливо в умовах вираженої емоційної напруженості або кризового стану.

5. У контексті окреслення перспектив подальших наукових розвідок доцільно було б ширше зупинитися на вивченні динаміки змін емоційно-особистісних проявів після реалізації психокорекційних або реабілітаційних інтервенцій.

Зазначені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи, а відображають можливі напрями подальшого розвитку порушеної наукової проблематики.

У цілому дисертаційна робота Жиліної Вікторії Володимирівни на тему «Емоційно-особистісні особливості осіб, що мають різні види та рівні хімічних залежностей» є самостійним, завершеним, цілісним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають істотне значення для розвитку психологічної науки та практики. За актуальністю, науковою новизною, теоретичним рівнем, практичною значущістю та ступенем обґрунтованості положень і висновків дисертація відповідає вимогам, установленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її авторка, Жиліна Вікторія Володимирівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Офіційний опонент

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальної психології

Одеського національного університету

імені І. І. Мечникова

Ольга АМПЛЕЄВА

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС ПІДТВЕРДЖУЮ
Перший проректор ОНУ ім. І.І.Мечникова

Майя НІКОЛАЄВА

20 р.